

Lausunto

8.4.2021

VN/7842/2021
VN/7842/2021-OM-2Patentti- ja rekisterihallitus
Yhdistysrekisteri**Lausunto Piraattipuolue r.p.:n säännöistä**

Patentti- ja rekisterihallitus on 18.3.2021 pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa siitä, ovatko Piraattipuolue r.p.:lle laaditut yhdistysrekisteriin ilmoitetut säännöt sellaiset, että niiden puolesta edellytykset saada puolueen sääntömuutos rekisteröityä puoluekisteriin olisivat olemassa. Lausuntonaan oikeusministeriö toteaa seuraavaa:

Puoluelain (10/1969) 5 §:ssä puolueen sääntömuutoksista säädetään seuraavasti:

Puolueen on ilmoitettava sääntöjensä ja yleisohjelmansa muuttamisesta oikeusministeriölle. Sääntöjen muutos on voimassa vasta kun se on merkitty puoluekisteriin.

Puolueen sääntöihin tehty muutos on merkittävä puoluekisteriin, mikäli säännöt muutoksen jälkeenkin vastaavat tässä laissa säädettyjä edellytyksiä.

Säännöiltä vaadittavista yleisistä edellytyksistä säädetään puoluelain 2 §:ssä, jossa ensinnäkin säädetään, että yhdistyksen (puolueen) varsinaisena tarkoituksena tulee olla valtiollisiin asioihin vaikuttaminen. Yhdistyksen varsinainen tarkoitus tulkitaan sen sääntöjen perusteella. Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että valtiollisilla asioilla tarkoitetaan muun muassa valtiosääntöä ja muuta lainsäädäntöä, hallintoa, kansalaisten yleisiä oikeuksia ja velvollisuuksia sekä valtioiden keskinäisiä suhteita koskevia asioita. Oikeusministeriö katsoo, että lausuntopyynnön kohteena olevat säännöt täyttävät tarkoitusta koskevan edellytyksen.

Toiseksi puolueen säännöiltä edellytetään puoluelain 2 §:n mukaan sitä, että ne turvaavat kansanvaltaisten periaatteiden noudattamisen yhdistyksen päätöksenteossa ja toiminnassa. Puoluelain esitöissä (HE 99/1967 vp) tämän on katsottu tarkoittavan muun muassa sitä, että jokaiselle puolueen jäsenelle on turvattava yhtäläinen mahdollisuus vaikuttaa puolueen päätöksiin ja että puolueen pyrkiessä sääntöjensä mukaan vaikuttamaan valtiollisiin asioihin tulee noudattaa kansanvaltaisia periaatteita.

Yhdistyksen päätöksenteko käsittää myös ehdokkaiden asettamisen vaaleihin. Vaalilain (714/1998) 112 §:stä seuraa, että eduskuntavaalien ehdokasasettelun tulee pääsääntöisesti perustua jäsenäänestykseen. Kyseinen lainkohta on pakottavaa oikeutta, josta ei voida poiketa muuta kuin laissa erikseen säädettyssä tapauksessa. Jäsenäänestystä ei poikkeuksellisesti tarvitse eduskuntavaalien osalta toimittaa, jos jäsenäänestykseen on nimetty enintään niin monta henkilöä kuin puolueella on oikeus asettaa ehdokkaita kyseisessä vaalipiirissä. Puolue voi kuitenkin toimittaa jäsenäänestyksen silloinkin, kun se ei vaalilain mukaan ole pakollista. Toisaalta vaikka jäsenäänestystä ei eduskuntavaalien ehdokasasettelua varten toimitettaisi, tulee ehdokkaiden asettaminen perustua jäsenistön ehdotukseen kansanvaltaiset periaatteet turvaavalla tavalla.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 25
00023 Valtioneuvosto

Eteläesplanadi 10
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 1606 7730
+358 9 1606 7730

oikeusministerio@om.fi
oikeusministerio.fi

Säännöissä voidaan sen sijaan poiketa eduskuntavaalien ehdokasasettelua koskevista vaalilain 113–118 §:istä, joissa säädetään tarkemmin jäsenäänestyksen toimittamisesta sekä ehdokkaiden lukumäärää koskevasta päätöksestä ja ehdokkaiden asettamisesta.

Muiden vaalien osalta vaalilaissa on ehdokasasettelusta seuraavansisältöistä sääntelyä. Vaalilain 129 §:ssä säädetään, että puolueen presidenttiehdokas valitaan jäsenistön kansanvaltaiset vaikutusmahdollisuudet turvaavalla tavalla siten kuin puolueen säännöissä tarkemmin määrätään. Vaalilain 149 §:ssä säädetään, että puolueen ehdokkaat kuntavaaleissa asettaa puolueen kunnan keskusvaalilautakunnalle ilmoittama puolueen henkilöjäseniä kunnassa edustava yhdistys. Vaalilain 168 §:ssä säädetään, että puolueen ehdokkaat europarlamenttivaaleissa valitaan jäsenistön kansanvaltaiset vaikutusmahdollisuudet turvaavalla tavalla siten kuin puolueen säännöissä tarkemmin määrätään. Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että jäsenistön kansanvaltaisilla vaikutusmahdollisuuksilla tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että puolueen henkilöjäsenillä tulisi olla mahdollisuus yhdessä muiden jäsenten kanssa esittää ehdokkaita valintamenettelyyn. Lisäksi puolueen henkilöjäseniä edustavalla päätöksentekuelimellä tulisi olla keskeinen asema varsinaisessa päätöksenteossa ehdokkaiden asettamisesta.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota lausuntopyynnön kohteena olevien sääntöjen 17 §:ään, jossa määrätään muun muassa seuraavasti:

Ehdokkaiden asettamista eduskuntavaaleihin, maakuntavaaleihin, kuntavaaleihin, europarlamenttivaaleihin ja presidentinvaaleihin, sekä ehdokkaiden asettamista mahdollisiin muihin julkisiin tehtäviin ohjaa ehdokasasettelujärjestys.

Sääntöjen 16 §:ssä määrätään puolestaan piiriyhdistyksen tehtäväksi ”tehdä esitys” puolueen eduskuntavaaleissa asetettavista ehdokkaista ja asettaa ehdokkaat kuntavaaleissa. Oikeusministeriö huomioi, että säännöistä ei 16 §:ssä määrättyä lukuun ottamatta käy yksityiskohtaisemmin ilmi, kenen toimesta tai millaista menettelyä noudattaen ehdokkaiden asettaminen käytännössä järjestetään. Ottaen erityisesti huomioon jäsenäänestyksen lähtökohtainen pakollisuus eduskuntavaaleissa ja yleinen edellytys kansanvaltaisten periaatteiden kunnioittamisesta, oikeusministeriö katsoo, että siitä huolimatta, mitä ehdokasasettelujärjestyksessä määrätään, yhdistyksen sääntöjen 17 §:ää olisi tarpeen täsmentää vastaamaan paremmin edellä esiteltyä vaalilain sääntelyä.

Oikeusministeriöllä ei ole muita huomioita yhdistyksen sääntöehdotuksesta.

Vaalijohtaja Arto Jääskeläinen

Erityisasiantuntija Laura Peuraniemi

Napsauta tähän hiirellä ja kirjoita liitteiden nimet kukin omalle rivilleen. Rivinvaihto enterillä.

Jakelu Patentti- ja rekisterihallitus

Tiedoksi Patentti- ja rekisterihallitus, Pölönen Raimo
Patentti- ja rekisterihallitus, yhdistysasiat

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET
FINNISH GOVERNMENT

Asiakirjan sähköinen allekirjoitus
Elektronisk underskrift av dokument
Electronic signature of a document

Asia / Sak / Case:

VN/7842/2021

OM; Patentti- ja rekisterihallitus ; Lausuntopyyntö Piraattipuolue ry:n säännöistä

Asiakirja / Dokument / Document:

VN/7842/2021-OM-2

Lausunto Piraattipuolue r.p.:n säännöistä

Allekirjoitukset / Underskrifter / Signatures:

Allekirjoittaja Undertecknare Signed by	Allekirjoituspäivämäärä Datum för underskrift Date of signature	Varmenteen myöntäjä Certifikatutfärdare Certificate issued by
Peuraniemi Laura 912344625	2021-04-08T11:55:19	C=FI, O=Vaestorekisterikeskus CA, OU=Organisaatiovarmenteet, CN=VRK CA for Organisational Certificates - G3\ OK
Jääskeläinen Arto 91175675T	2021-04-08T12:38:33	C=FI, O=Vaestorekisterikeskus CA, OU=Organisaatiovarmenteet, CN=VRK CA for Qualified Certificates - G2\ OK

Sähköinen varmennetieto / Elektronisk certifikatuppgift / Electronic certificate information:

86510ee1aca2bb01706b84f314bb7682f823e9099b666050c4b02b09e2008f52